

ZICHT op ZONIËN

Lente / Zomer 2014

ZONIËNWOUd

- 6** **FOCUS**
5 grote
toegangspoorten
onthalen bezoekers



- 10** **MIJN ZONIËN**
"Lopen in het
woud doet
de stress
wegebber"



- 13** **ZONIËN IN BEWEGING**
Hoe ontsnipper
je een bos?



3 Zoniën in BEELD

4 Zoniën KORT

5 Sporen van het verleden

6 Focus

5 grote toegangs-
poorten onthalen bezoekers
ZONIËNWOU



10 Mijn Zoniën

"Lopen in het woud doet de stress
wegebben"

12 Van de hak op de tak

De bosmuis: wat ruist er door het struik-
gewas?

De dagpauwoog: kicken op brandnetels

De waterwilg: streelzachte katjes

13 Zoniën in beweging

Hoe ontsnipper je een bos?



Zomer barst los in het woud

Een parmantige gaffelwaterjuffer danst vol overgave over het water-
oppervlak van de Koningsvijver. Wat verderop fladdert een argus-
vlinder scannend boven de struiken en grassen die het woud omzo-
men. Dan krijgt hij een sappige boterbloem in het vizier en zigzagt er
op af. Weldadig doet hij zich tegoed aan de nectar.

Eens de avond invalt, verlaat de watervleermuis de geborgenheid
van een vermolmd boom diep in het woud. Hij baant zich doel-
gericht een weg naar de Visvijver aan het Rood Klooster. Daar wacht
hem een rijkelijk avondmaal van motten, vliegen en muggen, die hij
feilloos uit de lucht hapt. Op een nacht speelt hij niet minder dan
drieduizend beestjes naar binnen!

Deze en nog veel meer zomerse taferelen om handen en vingers bij
af te likken, staan je deze zomer te wachten in het ZONIËNWOU.
Trek je wandelschoenen aan, haal je fiets van stal of diep je verre-
kijker uit de kast en kom die zinderende natuurpracht van dichtbij
ontdekken!

Op zondag 22 juni gonst het bos eens te meer van leven want dan
feest ook het Rood Klooster uitbundig mee. Op het programma:
workshops voor groot en klein, degustaties, sprookjes, rondleidin-
gen, een muzikale wandeling, tentoonstellingen ... Kom zeker mee
vieren en check ook de Agenda (p. 16) voor meer uittips!

En, brengt de zomer een moment van verpozing, laat dan je crea-
tieve brein even op volle toeren draaien. Misschien kom jij wel op de
proppen met de naam voor het nieuwe ecoduct dat we straks boven
de Brusselse ring beginnen bouwen (p. 13). De beloning? Eeuwige
roem, want jouw naam siert vanaf 2017 het naambord van het eco-
duct!



Patrick Huvenne, Jean-François Plumier en Stéphane Vanwijnsberghe

Schiet jij ook weleens beelden van het natuurschoon in het ZONIËNWOUDE?

Stuur dan je mooiste foto's in hoge resolutie (min. 300 dpi) naar info@zonienwoud.be.

De meest pakkende beelden krijgen een plaatsje in *Zicht op Zoniën!*



Bosbouwer

De Vlaamse gaai is de goedkoopste bosbouwer op de markt. Voor de winter aanbreekt, graaft hij vlijtig eikels in. Die moeten hem door barre tijden sluizen. Maar omdat hij daarbij het zekere voor het onzekere neemt, schieten in het voorjaar tal van eikels op tot jonge eikenboompjes. Of hoe de natuur zelf aan bosbouw doet.

Modern huishouden

Drie jonge meerkoeten zitten open en bloot in het nest dat hun ouders op de vijver in het Domein van Solvay in elkaar hebben gevlochten. Meerkoeten runnen hun huishouden samen: vader en moeder bouwen samen het nest, broeden samen de eieren uit en zorgen samen voor de jongen.



Doorbijtertje

Een narcis heeft al zijn kracht bijeengeraapt om zich door het dichte bladerdek te wurmen en een plaatsje te veroveren in dit adembemende landschap. Rafael Pauwels was er dit voorjaar de bevoorrechte getuige van.

Territoriumdrift

Al vroeg in het voorjaar, zodra de eerste knoppen aan de bomen verschijnen, installeert de zanglijster zich in de top van een boom en begint uit volle borst te zingen.

Op die manier laat hij aan iedereen die het horen wil weten: dit is mijn territorium.

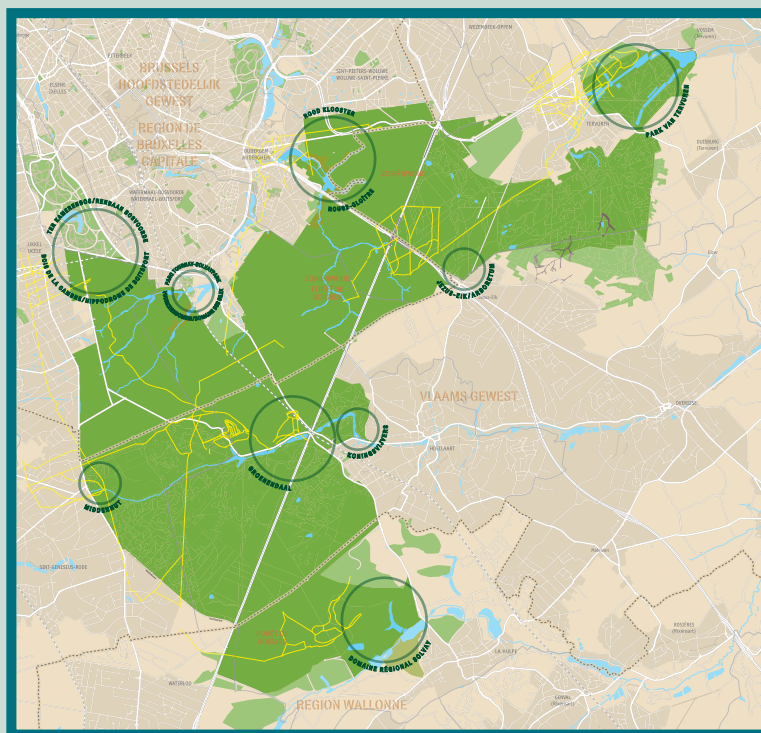


Zicht op Zoniën komt tot leven!

Al gehoord van *augmented reality* van Layar? Dat is een mix van de werkelijke wereld met de virtuele. Concreet kan je met je smartphone, iPhone of tablet de kaart bij dit artikel scannen om vervolgens vingervlug extra leuke informatie te bekijken en te beluisteren. Bekijk natuurfilmpjes, luister naar verhalen van de boswachter, download een mooie wandelroute, bekijk de openingsuren van het Spaans Huis, horeca in de buurt enz. De volgende maanden wordt dat aanbod nog uitgebreid.

Hoe ga je te werk? Eenvoudig, volg deze drie stappen:

- Stap 1: download de gratis Layar-app voor Android of Iphone en open de app.
- Stap 2: richt je scherm op deze kaart van het "Zoniënwoud" en tik op "Tik scherm om te scannen" ("Tap to view" in het Engels) om te starten.
- Stap 3: houd je scherm boven de pagina en "luister", "bekijk" en "zie" meer via de pictogrammen die op je scherm verschijnen.



Het woud vanuit de lucht

Boswachter Dirk Raes experimenteert met een onbemand vliegtuigje, ook wel 'drone' genoemd, en dat levert leuke en originele plaatjes op de website YouTube op. Daar vind je de opnames van de eerste testvluchten terug en ook mooie filmpjes vanuit de lucht wanneer de drone ongemerkt over de Schotse Hooglanders zweeft. Ontdek het allemaal op

<https://www.youtube.com/watch?v=VslS95DSwDk>

Let wel: in het Zoniënwoud is het niet toegelaten om op eigen houtje met motortoestellen te rijden, te varen of te vliegen. Hiervoor heb je de toestemming van de beheerders nodig.



Museum van Tervuren in ere hersteld

Terwijl oude architectuur steeds vaker moet wijken voor een moderne bouwstijl, doet het Afrikamuseum het omgekeerde: “We gaan voor een grondige renovatie die de grandeur van weleer blootlegt. In 2017 moet alles klaar zijn”, zegt Dirk Verbist van het KMMA. Hij gunt ons een inkijk in de restauratiewerken en in de bouw van een nieuw paviljoen, dat hier aan de onthaalpoort van het Zoniënwood verrijst.

In Tervuren schieten de verbouwingswerken aan het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA) goed op. De grandeur van het museumgebouw, dat in oktober 2013 voor drie jaar de deuren sloot, wordt steeds beter zichtbaar. Van de oorspronkelijke muurschilderingen in de vogels-, reptielen- en insectenzaal over de historische vitrinekasten tot de marmeren bekleding: het museum krijgt weer de imposante look die de Franse architect Charles Girault in 1904 uittekende.

Met een hedendaagse twist, weliswaar: via allerhande technische snufjes krijgen de kasten een beter binnenklimaat en multimediatoeepassingen. Tegelijk creëren de architecten optimale publieksvoorzieningen. Het museum wordt toegankelijk voor rolstoelgebruikers en het krijgt aangepast sanitair, nieuwe concert- en vergaderzalen, betere isolatie- en conserveringstechnieken ... De grootscheepse werken, waarin de federale overheid 66,5 miljoen euro investeert, moeten van het Afrikamuseum een dynamisch kenniscentrum en een wetenschappelijke instelling van wereldformaat maken

Het geheim van de kelders

De imposante Beaux-Arts-paleisarchitectuur die Leopold II destijds koos voor zijn koloniaal museum, blijft uniek. Hij was het die het Kolonienmuseum liet omvormen tot het Congomuseum na de triomf van de Wereldtentoonstelling in 1897. Opvallend is dat na de huidige renovatie ook de kelders toegankelijk zullen zijn voor het publiek. “De funderingen van het Afrikamuseum werden met evenveel zorg aangelegd als de marmerzalen op het gelijkvloers. De 7.000 vierkante meter grote gewelven maakten deel uit van een ingenieuw verwarmingssysteem dat warme lucht van een steenkoolkachel via grote schachten in het gebouw bracht. De architecten voorzagen zelfs sleuven voor een rioleringsstelsel. Die gaan we nu gebruiken voor de opvang van hemelwater”, zegt Dirk Verbist van het KMMA. Een nieuwe ondergrondse tentoonstellingsgalerij zal de bezoekers van de kelders naar het onthaalpaviljoen van architect Stéphane Beel loodsen. “Die nieuwbouw voorziet een eethuis, een winkel, vergaderruimtes en kantoren met een prachtig zicht op de Franse tuinen en vijvers.”

Het Afrikamuseum, dat wereldwijd faam geniet door zijn rijke verzameling etnografische voorwerpen en het volledige archief van ontdekkingsreiziger Henry Morton Stanley, opent half 2017 weer de poorten. Wie niet kan wachten, surft naar de website www.africamuseum.be voor virtuele tentoonstellingen of bezoekt een expo uit het ‘pop-up’-programma. Dat is een reeks tijdelijke exhibities in binnen- en buitenland met prestigieuze stukken uit het KMMA. Het belangrijkste ‘opvangcentrum’ is de Brusselse Bozar: onder het motto AfrikaMuseum@BOZAR zijn daar heel wat museumstukken te gast en er staat een grote maquette van het toekomstige museum. Tijdens de werken blijft de link tussen de toegangspoort tot het Zoniënwood en het KMMA intact: de reuzenfuik uit het museum siert nu de inkomhal van het administratief centrum van de gemeente Tervuren, waar je de Museumkrant kunt ophalen met nieuwtjes over de verre reizen van de collecties.

5 grote toegangspoorten onthalen bezoekers ZONIËNWOUD

Klavertjevijf voor mens en bos

Elk jaar trekken twee miljoen mensen naar het ZONIËNWOUD: fietsers, wandelaars, joggers, ruiters te paard... De meesten hebben een hart voor de natuur en laten fauna en flora ongemoeid. Maar de hoge ecologische waarde van het woud maakt het onvermijdelijk kwetsbaar bij zo'n toeloop. Vijf grote toegangspoorten houden mens en bos in evenwicht.

Hoe krijg je de duizenden mensen die dagelijks het ZONIËNWOUD bezoeken zo snel mogelijk op hun favoriete recreatieplek? Daartoe staken de drie Gewesten die het ZONIËNWOUD beheren de koppen bij elkaar. Er komen vijf grote, aantrekkelijke toegangspoorten tot het ZONIËNWOUD, elk met een eigen identiteit. Het hele project kadert in de uitvoering van de structuurvisie van 2008. Hoofddoel: de ecologische kwaliteit van het ZONIËNWOUD verbeteren én het recreatieve aanbod behouden.



Hapje eten

Op de recente viertalige folder ZONIËNWOUD – FORÊT DE SOIGNES zijn de vijf toegangspoorten aangeduid als grote cirkels. Het gaat om Ter Kamerenbos/Renbaan Bosvoorde en Rood Klooster (Brussels Hoofdstedelijk Gewest), Park van Tervuren en Groenendaal (Vlaams Gewest), en Domaine régional Solvay (Waals Gewest). Het zijn niet letterlijk 'poorten' maar veel meer dan dat. Stéphane Vanwijnsberghe van Leefmilieu Brussel: "Het zijn plaatsen die je toegang geven tot een aantrekkelijke zone. De meesten liggen aan de rand van het woud. Ze zijn aantrekkelijk omdat elke bezoeker er een kwaliteitsontvangst krijgt. Hij vindt er informatie en wordt geleid naar de recreatieve infrastructuur van zijn voorkeur: waar kan ik een hapje eten? Waar vind ik een speelzone voor de kinderen? Waar is de picknickzone? Waar staan er rustbanken langs het wandelparcours? Doordacht en divers. Alleen zo kunnen we de recreatieve druk in het woud geleidelijk aan verminderen. Naarmate de afstand tot de poort groter wordt, wordt het uitrustingsniveau kleiner. Tot het helemaal verdwijnt. Zo beschermen we de grote ecologische waarde van het hart van het woud."



Eén huisstijl

De identiteit van die vijf grote toegangspoorten is bijzonder divers. Dat bepaalt gedeeltelijk het recreatieve aanbod voor de bezoeker. “Die eigen identiteit behouden was voor de drie gewesten nooit een discussiepunt, het zat van bij het begin in de structuurvisie”, zegt Jean-François Plumier, regiobeheerder van het Waalse deel van het ZONIËNWOUd. “De vijf toegangspoorten verschillen zo sterk van elkaar dat er voor elke poort wel een aantal evidenties zijn. Het is niet de bedoeling dat elke toegangspoort een uitgebreid recreatief aanbod uitwerkt. Elke toegangspoort bepaalt zelf wat zij kan doen bij te grote recreatieve druk in het woudgebied rond de poort. Dit gebeurt vanuit een gemeenschappelijke visie en bezorgheid voor de bescherming van het ZONIËNWOUd. Hoe elke poort dat doet, is niet de essentie. De bezoekers zijn wel gebaat bij vlotte, duidelijke en uniforme communicatie. Daarin hebben we al grote stappen gezet, met één huisstijl voor het hele woud en met de gezamenlijke

wandelfolder met toeristische info voor het eerst in vier talen.”

Schotse hooglanders

De vijf onthaalpoorten zijn nog in volle ontwikkeling. Door het specifieke karakter van elke poort verschilt dat ontwikkelingsproces inhoudelijk sterk. Idem voor het ontwikkelingstempo. Er komt heel wat kijken bij de dossiers of deeldossiers. Patrick Huvenne, regiobeheerder van het Vlaamse gewest: “Dat is inherent aan investeringen en verbouwingen, zeker bij samenwerkingsverbanden met diverse partners. En vergeet de financiering niet. Er zijn veel uitdagingen voor het ZONIËNWOUd, maar vaak zijn de middelen beperkt. En in de jaren 70-80 was er op het vlak van investeringen een historische achterstand. Maar als de koninklijke loge van de renbaan in Groenendaal volgende zomer weer haar oude glorie uitstraalt en de Schotse hooglanders er grazen ... dan weet je dat het niet bij plannen blijft. Er beweegt veel rond onze toegangspoorten. Daar hebben het ZONIËNWOUd en elke bezoeker alleen maar baat bij.”



5 toegangspoorten: een overzicht

1. Poort Ter Kamerenbos/ Renbaan Bosvoorde

Dromen met Droh!me

In deze toegangspoort in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest springt de renbaan van Bosvoorde het meest in het oog. De site ondergaat de volgende vier jaar een metamorfose. Het toekomstige recreatiepark Droh!me zal geënt zijn op natuur, ontspanning, cultuur en educatie. Geklasseerde gebouwen worden gerestaureerd en er komt een sportzone met een kunstschaatsbaan en een gezondheidsparcours op de renbaan. In een groene zone worden een uitkijktoren van 35 meter hoogte met diverse tussenplatformen en een boerderij gebouwd. Landschapskunst vult het culturele luik in.



© Leefmilieu Brussel

2. Poort Rood Klooster

Oude gebouwen, nieuwe ideeën

De toegangspoort Rood Klooster ligt aan de noordelijke rand van het woud, met zicht op de kerktorens van Oudergem en Sint-Pieters-Woluwe. De huidige gebouwen maakten deel uit van een augustijnenpriorij uit de veertiende eeuw. Ze worden nu in hun oude glorie hersteld. Meerdere gebouwen van de priorij, zoals het Maison du Portier, zijn al afgewerkt. In het priorhuis komt er horeca, in andere gebouwen animatie. Ook landschappelijk is het gebied rond het Rood Klooster heel divers, met bos, vijvers, weiden en natte zones. Paden worden heraangelegd en er komt een hengelvijver. In één van de weiden wordt een speelveld ingeplant. Infoborden en bewegwijzering werden al herzien.



© Olivier Schoonbroodt

3. Poort Domaine Régional Solvay

Sportieve en culturele zuurstof

De toegangspoort in Waals-Brabant ligt in het uiterste zuid-oostelijke deel van het ZONIËNWOUDE. Dit domein – open voor het grote publiek sinds 1975 – is een geliefkoosde plek voor wandelaars, joggers en natuurliefhebbers. Het is een van de negen parken in Wallonië met het predicaat uitzonderlijk. Het kasteel en het domein zijn het ideale decor voor reünies, recepties, diners, recitals en concerten. In het Musée Folon neemt de Belgische kunstenaar Jean-Michel Folon de bezoeker mee op ontdekkingsreis door zijn oeuvre in vijftien zalen. Een verbazingwekkende tocht in een wereld van magie, kleuren en van sentiment en ideeën.



© ASBL Domaine régional Solvay

4. Poort Groenendaal

Het hart van het woud

De poort Groenendaal ligt centraal voor wie het hart van het ZONIËNWOUd wil verkennen. De voorbije tien jaar is hier behoorlijk geïnvesteerd in de restauratie van de vijvers. Met de inzet van twee Schotse hooglanders, een roodbruin runderras met lang haar en lange horens, wordt een nieuwe, half-open natuur gecreëerd met grasland. Op de voormalige oefenrenbaan werd een zandpiste voor ruiters aangelegd, en een belangrijk aantal vervallen gebouwen op de renbanen is gesloopt. De nieuwe B&B Hippo-Droom verwelkomt haar gasten sinds dit voorjaar. Het educatieve luik wordt ingevuld door het Bosmuseum Jan Van Ruusbroec en het Arboretum Groenendaal.



Charmant logeren in het hart van het woud

In Bed & Breakfast Hippo-Droom, gelegen bij de onthaalpoort van Groenendaal, verblijft u in een van de acht knus ingerichte kamers van deze belle époque villa uit 1900. De villa werd gerestaureerd door Inverde, in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos. De inrichting is gezellig en hedendaags modern, met een knipoog naar de natuur en regio. Elke morgen verzorgen Sophie en Davy een gevarieerd en gezond ontbijtbuffet, met heerlijke streekproducten. Ontbijten in het groen kan bij mooi weer op het zonnige, zuidgerichte terras. Overdag geniet u van een streekbier of lokaal gerecht in Hippo-Smaak. De B&B heeft ook een privé-tuin, een binnenkoer en parkeerruimte. Zes paardenboxen en een graasweide maken van de Hippo-Droom bovendien dé uitvalsbasis om het ZONIËNWOUd te paard te verkennen. Vanuit de B&B, op een boogscheut van het Bosmuseum, duiken wandelaars, fietsers en mountainbikers meteen het hart van het woud in.

Info: www.hippo-droom.be



5. Poort Tervuren

Het viersterrenpark

Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in het Park van Tervuren wordt momenteel verbouwd. Via een beheerplan wordt het park eromheen aangepakt. Zo zijn de zuidelijke vijvers al heringericht en ontslibd. Ook in de Franse tuin zullen de veranderingen zichtbaar worden. In het hart van Tervuren, tussen het kerkplein en het park, komt een cultureel centrum met een infobalie waarin het Zoniënwoud, het Park van Tervuren en het arboretum duidelijk een plek krijgen. Het Spaans Huis werd gerestaureerd en is nu een theehuis met streekproducten.



"Lopen in het woud doet de stress wegebben"

Wie vaak in het ZONIËNWOUDE komt, loopt er al eens bekende koppen tegen het lijf. CEO Eric Everard van Artexis Group traint hier twee keer per week. "Lopen in de krachtige natuur geeft mij de energie die ik nodig heb voor een stresserende job", zegt de Manager van het Jaar 2012. Tijd voor een gesprek over natuur en ondernemen.

Artexis Group verenigt drie bedrijven die beurzen organiseren en expohallen beheren in vijftien landen. In 2012 werd u Manager van het Jaar. Hoe wist u de jury te overtuigen?

"De jury was vooral onder de indruk van ons sterke concept met een goed klantencontact, een uitgebreid netwerk en doorgedreven zin voor creativiteit en innovatie. We passen ons aanbod van beurzen, expohallen en congrescentra voortdurend aan en breiden het bedrijf verder uit. In België en Zweden zijn we marktleider, maar Artexis is ook uitgegroeid tot een koploper op de Europese markt. Die titel van Manager van het Jaar was een beloning voor een avontuur dat met wat vrienden begon op een studentenkot en in 1997 uitmondde in de oprichting van Artexis. Mijn rechterhand Donatienne Renard en Jean-Thomas Leplat zijn getrouwen van het eerste uur."

U bent een sport- en natuurliefhebber. Welke rol speelt dat in uw carrière?

"De rustige sfeer en de kracht van de natuur geven mij volop energie. En dat is nodig voor een stresserende job als CEO. Het liefst trek ik de bergen in, zowel in de winter als in de zomer. Dichter bij huis is het ZONIËNWOUDE elke woensdag en zondag mijn inspiratiebron tijdens een uurtje fietsen of een run van 10 kilometer. Ik ben lid van The Running Nation Club, een loopclub voor managers. Op sommige plekken in het woud is het alsof je een majestueuze kathedraal van



Moeder Natuur betreedt. Prachtig! Samen met mijn vrouw Muriël en dochter Emilie heb ik ook al de 20 Kilometer van Brussel uitgelopen. Maar het ZONIËNWOUDE blijft mijn favoriete loopplek. Als er tenminste geen loslopende honden in de buurt zijn die in mijn kuit kunnen bijten." (lacht)

Hebben uw werknemers ook een band met het ZONIËNWOUDE?

"Zeker. Mijn personal assistant Donatienne plant driemaal per week een fikse wandeling in. Zij woont dicht bij Sint-Genesius-Rode en kent ook de boswachter goed. Maar ook andere werknemers kennen het woud op hun duimpje, ons hoofdkantoor ligt er vlakbij."



Staat het ZONIËNWOUD voor u ook gelijk aan familie-uitstapjes?

“Ik groeide op in Sint-Pieters-Woluwe en kwam hier als kind al vaak spelen. Tot mijn vader zijn gezin meenam naar Luxemburg, waar hij werkte voor de Europese Commissie. Maar nu woon ik toch alweer dertig jaar op een steenworp van het Rood Klooster. Ik maak regelmatig fietstochtjes in het woud met mijn gezin. De kinderen - Emilie, Juliette, Fanny en Arthur - zijn er dol op. De jongste zit bij de scouts en de oudste is al leidster. Ook in de jeugdbeweging gebruiken ze alle troeven van het woud, van sport en spel tot natuurbeleving.”

Welke professionele plannen wilt u de komende jaren nog realiseren?

“In tien jaar tijd willen we nog meer beurs- en congresshallen toevoegen aan ons portfolio. We mikken nu ook op de gezondheidssector. We willen Artexis uitbouwen tot een wereldspeeler op het vlak van internationale beurzen. Daarbij gaan we ook nieuwe markten aanboren in Azië, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika en onze sterke beursconcepten daar lanceren. We hebben onze eerste stappen al gezet door de beurs StockExpo uit Rotterdam en Antwerpen te exporteren naar Singapore en Calgary. Het was meteen een succes. We willen in de toekomst ook andere evenementen aanbieden, zoals conferenties, topontmoetingen en de 'confex'-formule, een combinatie van conferentie en beurs.”

Is er dan nog plaats in uw leven voor het ZONIËNWOUD?

“Dat moet! Het ZONIËNWOUD zorgt voor evenwicht in mijn drukke leven. Mijn loop- en fietstrainingen wil ik voor geen geld ter wereld missen. Meer dan 4.400 hectare natuur in het hart van de Europese hoofdstad, daar mogen we best wat trotser op zijn. Het ZONIËNWOUD is een echte aanrader voor iedereen die van sport en natuur houdt. Al ben ik er wel één keertje verloren gelopen. Toen kostte het me twee uur om de weg terug te vinden.” *(lacht)*

Van de hak op de tak

Wat bloeit en groeit er in het ZONIËNWOUd? Duik mee in de wereld van de dieren en planten die zich dit seizoen laten opmerken in het woud!



Bosmuis

Wat ruist daar door het struikgewas?

Nerveus geritsel in de bladeren? Dat moet de schichtige bosmuis zijn. De bosmuis zoekt vooral naar beukenzaden. Als de beuk veel zaden produceert, groeit ook de populatie bosmuizen sterk. De bosmuis leeft in een zelfgegraven hol onder de grond: één ingang, een voorraadkamer en een nestkamer, knus ingericht met bladeren, mos en gras. De voortplanting van de bosmuis piekt in juli en augustus en dat is goed nieuws voor de vele roofvogels die er verlekkerd op zijn.

Kicken op brandnetels

Een van de opvallendste vlinders in het bos is de dagpauwoog. Je kon de dagpauwoog al waarnemen van maart tot mei, de nakomelingen van deze eerste generatie kan je nog tot eind oktober bewonderen. Met hun oranjerode kleur en oogvlek op de bovenkant van elke vleugel, behoren ze tot de bontst gekleurde vlindersoorten. Dagpauwogen kunnen tientallen tot honderden kilometers zwerven. Ze kicken op brandnetels, het belangrijkste voedsel voor de rupsen. Niet te snel wieden dus, die brandnetels in je tuin.



Dagpauwoog



Waterwilg

Streelzachte katjes

De waterwilg is een graag geziene gast in het woud. Zijn bladeren zijn voedsel voor de rups van de grote weerschijnvlinder, een beschermde soort die van juni tot augustus graag in het ZONIËNWOUd vertoeft. De waterwilg is ook een belangrijke leverancier van nectar voor de bijen. Hij heeft veel licht nodig, verschijnt als eerste op open plekken en verdringt andere soorten niet. Zodra hij zich door grotere bomen zoals eik of beuk overschaduw weet, sterft hij.

Hoe ontsnipper je een bos?

Er is goed nieuws voor de dieren in het ZONIËNWOUD: in 2017 worden hun leefgebieden opnieuw wat sterker aan elkaar geklikt. Vier nieuwe boombruggen, drie ecotunnels en een ecoduct moeten straks de dieren veilig onder en over de verkeersassen loodsen. Die maatregelen kaderen in het Europese LIFE+ OZON-project. Maar een première is dit niet. Al jaren zetten de drie gewesten zich in voor de ontsnippering van het ZONIËNWOUD.

Het ZONIËNWOUD, dat is meer dan 4.400 hectare aaneengesloten Europese topnatuur. Maar voor dieren was het lange tijd een hindernissenparcours: de Brusselse ring, de E411, de spoorweg tussen Brussel en Luxemburg, de Terhulpssteenweg ... Wàs, want daar komt stilaan verandering in, zoals u in het vorige nummer van *Zicht op Zoniën* reeds kon lezen. Tegen midden 2017 zal het ZONIËNWOUD zienderogen ontsnipperd zijn.

In 2012 werd het eerste ecoduct van het ZONIËNWOUD ingehuldigd. Dat ecoduct werd op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gebouwd en overkapt spoorlijn 161 Brussel-Luxemburg. Heel snel na de opening van het ecoduct konden sporen van hazen en everzwijnen worden gespot. Het Europese project LIFE+OZON (Ontsnippering ZONIËNWOUD) bouwt verder op die positieve ervaring. In vier jaar tijd zullen indrukwekkende ecologische infrastructuren worden gerealiseerd. Concreet: vier boombruggen, drie ecotunnels, én een ecoduct van 60 meter breed. Het worden echte kunstwerken, met als eyecatcher het ecoduct over de Brusselse Ring tussen Groenendaal en Waterloo.

Faunapassages

Ontsnippering of het opnieuw verbinden van de natuurlijke leefgebieden voor fauna en flora, is één van de pijlers van de Structuurvisie voor het ZONIËNWOUD. Stéphane Vanwijnsberghe van Leefmilieu Brussel: "De voorbije jaren hebben we in het Brusselse deel van het Zoniënwoud hard gewerkt om de versnippering door de spoorweg 161 Brussel - Luxemburg weg te

werken. Een ecobrug, een ecotunnel, ecosluizen en tunnels voor gemengd gebruik (dieren en wandelaars) helpen nu om het woud te ontsnipperen. En op dit moment bestuderen we hoe we de stukken ZONIËNWOUD die de Terhulpssteenweg doorsnijdt, opnieuw kunnen verbinden. Ontsnippering is dus duidelijk een beleidsprioriteit voor het ZONIËNWOUD."

Het LIFE+OZON-project dat vorig jaar werd opgestart, geeft aan de ontsnippering een nieuwe boost. In juli 2013 werd een eerste boombrug over de ring nabij Groenendaal ingehuldigd. Een speciale camera observeert er de dierentrafiek sinds maart 2014. Op andere plaatsen stelde men eerder vast dat reeën, eekhoorns, vossen, kamsalamanders, vleermuizen, boommarters, slaapmuizen ... hun weg naar de overkant vinden via de aangelegde faunapassages. Met de op stapel staande infrastructuur in het LIFE+OZON-project neemt het aantal faunapassages fors toe. Daarmee zou de actieradius van de diersoorten exponentieel kunnen toenemen.

Vallen en zandbedden

De meest spectaculaire faunapassage is ongetwijfeld het ecoduct, waarvoor men nog op zoek is naar een gepaste naam (zie kader). Een groot bouwwerk, maar vooral functioneel doordacht tot in de puntjes. Steven Vanonckelen, projectleider LIFE+OZON: "Het uitgangspunt was een faunapassage voor bedreigde diersoorten als de boommarter, kamsalamander en verschillende soorten vleermuizen. Zo komt er bovenop het ecoduct een wal van stobben, takken en stronken waarin ook kleine dieren beschutting vinden. Daarmee zullen ze de oversteek beter aandurven. In een open gebied voelen ze zich niet

Zoniën in beweging

veilig. Voor de amfibieën zullen we in natte zones of poelen voorzien. Het ecoduct wordt ook een speciale geleiding voor vleermuizen, want het zal niet verlicht zijn. Voorts willen we het oversteekgedrag van elke diersoort nauwgezet opvolgen: er komen camera's, vallen en zandbedden op het ecoduct. Recreatie staan we hier niet toe, want lawaai en geursporen zouden de oversteek sterk hypothekeren."

Tunnels en duikers

Er komen niet enkel nieuwe ecologische infrastructuren, bestaande voorzieningen worden ook aangepakt. Steven Vanonckelen: "Op dit moment worden bestaande tunnels en duikers schoongemaakt. Bosranden en vijvercomplexen richten we natuurvriendelijker in. Zo leggen we extra open zones in en ook mantel- en zoomvegetaties. Dat steeds terugkerende onderhoud en die kleine innovatieve ingrepen verdienen ook onze aandacht."

Uiteraard is een faunapassage op elke gevaarlijke oversteekplaats onmogelijk. Steven Vanonckelen: "Daarom plaatsen we ook ecorasters. Dat zijn draadhekken waarmee we dieren be-

letten over te steken. Zo houden we ze weg van zwarte punten en geleiden ze naar de veilige passages."

7 miljoen euro

Voor het ontsnipperingsproject LIFE+OZON is een budget van bijna 7 miljoen euro voorzien. Daarvan financiert de Europese Unie de helft. Toch staat dit project eigenlijk niet op zich. Aan de wieg ervan staat de intentieverklaring over de 'structuurvisie voor het ZONIËNWOUD' die de bevoegde ministers van de drie gewesten in 2008 ondertekenden. Samen met de drie regiobeheerders engageerden zij zich om verregaand samen te werken, met als doel het ZONIËNWOUD te behouden en te versterken. Dat engagement en de concrete resultaten ervan hebben ongetwijfeld de weg geëffend naar dit project, waarin de drie gewesten ook onderling nauw samenwerken. Op het Europese niveau heeft het LIFE+OZON-project al steun gevraagd aan UNEP (United Nations Environment Programme). En onlangs hebben de drie gewesten zich kandidaat gesteld voor de Natura 2000 Awards, onder meer om de sterk verbeterde samenwerking tussen de gewesten als voorbeeld te laten erkennen.



© Wilda - Yves Adams



Het ecoduct in vogelvlucht

Overspanning van de Brusselse ring

- tussen Groenendaal en Waterloo
- over een breedte van 60 meter en spanwijdte van minimum 31 meter

Constructie

- liggerbrug, mede omdat het verkeer op de Brusselse ring niet stilgelegd mag worden.

Uitrusting

- stobbenwal bovenop ecoduct
- natte zone of poelen voor oversteek van amfibieën over volledige ecoduct
- geleiding voor vleermuizen
- camera's, vallen, zandbedden ... voor monitoring

Toegankelijkheid

- niet toegankelijk voor recreatie om geluid en geursporen te voorkomen

Budget

- De aanleg van het ecoduct maakt deel uit van het project LIFE+OZON, met een totaalbudget van 6.716.040 euro, waarvan de Europese Unie 50% financiert.

Duur project

- oktober 2013 – juni 2017

Aanbesteding

- Zowel de architectonische als de monitoringsstudie zijn recent aanbesteed.

Naam

- Oproep voor een naam voor het ecoduct via een wedstrijd. (zie kader)

WEDSTRIJD

Ecoduct zoekt naam

Wormentunnels, spinnenwebnetten, trampolines en kabelbanen ... Zo willen de leerlingen van de zesde leerjaren in de Sint-Clemensschool Hoeilaert de dieren de wegen in het ZONIËNWOUDE helpen oversteken. De ontwerptekeningen van alle leerlingen voor een creatieve en vernieuwende infrastructuur worden momenteel tentoongesteld in het bosmuseum Jan van Ruusbroec in Groenendaal. De winnende ontwerpen van Mats, Lilly, Nathan en het duo William/Arthur prijken op enkele nieuwe infoborden over het LIFE+OZON-project in het ZONIËNWOUDE.

U bent ook op zoek naar eeuwige roem? Bedenk een toepasselijke naam voor het nieuwe ecoduct. Mail uw naamvoorstel naar steven.vanonckelen@lne.vlaanderen.be. Wint uw voorstel, dan prijkt uw naam in 2017 op het naambord boven de Brusselse ring.

Meer info over het OZON-project vindt u op www.zonienwoud.be/lifeozon

Activiteitenkalender

Datum en uur	Activiteit	Plaats van afspraak	Organisator	Taal
JUNI				
21/6 20u	Op vroedmeesterpad	Ketelheide, 3090 Overijse	Regionaal Landschap Dijleland & Natuur-groepering Zoniënwood www.rld.be www.ngz.be Inschrijven voor 19/6 via info@rld.be of 02 658 24 47	NL
21/6 21u-23u15	Vuurvliegjeswandeling	Parking Ganzepootvijver, Duboislaan, Hoeilaart	Natuurpunt Sint-Genesius-Rode & Natuurgidsen Zuidwest-Brabant	NL
22/6 11u-18u	Het Rood Klooster feest!	Rood Klooster, Rood-Kloosterstraat, Oudergem	Rood Klooster www.agenda-rouge-cloitre.be	FR/NL
22/6 9u30	Zoniënwood: plantensoorten in juni	Parking op het einde van de Charles Schallerlaan in Oudergem, Bus 41	Cercle des Guides-Nature du Brabant http://guidenaturebrabant.wordpress.com	FR
27/6 21u-23u15	Vuurvliegjeswandeling	Parking Ganzepootvijver, Duboislaan in Hoeilaart	Natuurpunt Sint-Genesius-Rode & Natuurgidsen Zuidwest-Brabant	NL
27/6 21u45-00u30	Wandeling: op zoek naar glimwormen	Ingang van het park bij het station van Bosvoorde, Bus 95, Tram 34	Ingang van het park bij het station van Bosvoorde, Bus 95, Tram 34	FR
29/6 14u	Actiedag tegen invasieve planten	Te bepalen	De Vrienden van het Zoniënwood, La Hulpe Environnement, La Hulpe Nature www.amisdesoignes-zonienwoudvrienden.be www.lahulpeenvironnement.blogspot.be www.lahulpenature.be	FR/NL
JULI				
06/07 13u-18u	Fietstocht: van Ter Kameren naar Terhulpen	Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, Hoeilaart	Pro Velo Inschrijven via www.provelo.org	FR/NL
13/07 14u	Op zoek naar oorlogsrestanten	Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, Hoeilaart	Natuurgroepering Zoniënwood www.ngz.be	NL
AUGUSTUS				
10/08 14u-18u	Fietstocht: het Zoniënwood, een plek vol geschiedenis	Londenstraat 15, 1050 Brussel	Pro Velo Inschrijven via www.provelo.org	FR
10/08 14u	Eten en drinken in het bos	Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, Hoeilaart	Natuurgroepering Zoniënwood www.ngz.be	NL
30/8 20u30	Vleermuizenavondwandeling	Parking Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, Hoeilaart	Natuurpunt Sint-Genesius-Rode	NL
SEPTEMBER				
14/9 14u	Wandelen langs gemerkte bomen	Parking Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, Hoeilaart	Natuurgroepering Zoniënwood www.ngz.be	NL

Zicht op Zoniën wordt gerealiseerd door het Agentschap voor Natuur en Bos, Leefmilieu Brussel en Département de la Nature et des Forêts, DGRNE-SPW.

Verantwoordelijke uitgever:

Marleen Evenepoel, Kon. Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel
J.P. Hannequart & R. De Laet, Gulledele 100, 1200 Brussel
Claude Delbeuck, avenue Prince de Liège 15, 5100 Jambes

Druk: Artoos

Redactie en realisatie: Pantarein Publishing en 21 Solutions

